



Нова металогенна карта на Централна Европа

През 2008 г. Геоложкото дружество в Лондон издаде двутомника „Геология на Централна Европа“ (*Geology of Central Europe*) под редакцията на Том McCann¹. В него е включена регионалната геологията и полезните изкопаеми на Австрия, Белгия, Германия, Източна Франция, Лихтенщайн, Люксембург, Полша, Словакия, Словения, западната част на Сърбия, Унгария, Холандия, Чехия и Швейцария. Двутомникът е написан от повече от 200 учени от университетите и изследователските центрове, разположени в Европа и Северна Америка. Трудът се състои от 21 глави, в които е разгледано геоложкото развитие на района през основните геоложки периоди. В 20 от тях са включени данни за стратиграфията, палеоклимата, промените на морското равнище и магматизма. Направена е подробна реконструкция на палеобасейните и развитието на магмените провинции, от позицията на последните достижения на плейт-тектониката. Том 1 обхваща развитието на Централна Европа от Прекамбрия до Перма. Вторият том обхваща геодинамиката през Мезозоя и Неозоя. Копие на част от втория том е публикуван за свободно ползване в раздела „книги“ на Google². Цялостното му ползване от този източник е затруднено, поради липсата на отделни страници. Последната, 21 глава, е посветена на металогенията на територията на Централна Европа. Тя е написана от група металогенисти от различни страни, която включва: H. G. Dill, R. F. Sachsenhofer, P. Greccula, T. Sasvári, L. A. Palinkaš, S. Borojević-Šoštarić, S. Strmić-Palinkaš, W. Prochaska, G. Garuti, F. Zaccarini, D. Arbouille, H. Schulz. Озаглавена е „Fossil fuels, ore and industrial minerals“ и е придружена от металогенна карта в М 1: 2 500 000, предоставена на CD към книжното тяло (фиг. 1). Металогенията на Централна Европа е развита на темпорален принцип на 108 стр. Първо са описани находищата от Варисийската епоха и Прекамбрия, последвани от минералните суровини с алпийска възраст. Във въвеждащата част са дадени статистически данни за производството на минерални суровини по страни и по видове полезни изкопаеми за 2003 г., както и изчислените ресурси на нефт и газ за разглежданата територия. В табличен вид са изброени названията на находищата и страната, където те са локализирани, минералната суровина и възрастта им. Металогенната карта включва находища и рудопроявления, както следва: на Fe (125 обекта), на Bi–Co–Ni–Ti–

Cr–PGE (32 обекта), на Sn–W–U–Nb–Ta–Li–Mo (87 обекта), на Sb–Au–Hg–As (76 обекта), на Pb–Zn–Cu–Fe–сулфидни–Ba (132 обекта), на неметални минерални суровини, в това число на Al (265 обекта), на евапорити (84 обекта) и на въглища (120 обекта). Описани са и 30 провинции, в които са установени находища и рудопроявления на течни и газообразни въгледороди. Споменатите две темпорални групи находища са поделени на генетичен принцип съобразно следните рудообразователни процеси и геодинамични обстановки: страта-баунд находища; метаморфогенни находища в разседа и/или в гънки; находища, контролирани от гранитна активност в колизионни условия; хипогенни и супергенни находища с ранно- до късноалпийска възраст, свързани с несъгласия и разломи; находища, контролирани от магмена активност по дълбоко заложени разломни зони, формирани в условия на разтягане; находища на въгледороди. Споменатите генетични обстановки са илюстрирани с кратки описания и графики на типични находища. По-подробни описания на находища са дадени по видове полезни изкопаеми и територии. Данните включват, освен класическата геология на находищата, още и съвременни изотопни и физико-химични характеристики на рудообразователния процес. Илюстрациите (карти, разреза и схеми) са многобройни и с превъзходно качество. Металогенната карта и описанията към нея са публикувани в последната глава на втория том на монографията „Геология на Централна Европа“, несъмнено е актуална инициатива на Геоложкото дружество в Лондон. Многобройният, интернационален авторски колектив, воден от проф. д-р Харалд Дилл (Федерален институт по науки за Земята и природните ресурси, Университетът в Хановер, Университетът в Майнц, Германия, harald.dill@bgr.de) се е постарал да обобщи и систематизира огромния материал за находищата от територията на Централна Европа и да ги представи в един изключително удобен вид за ползване от различни категории читатели. Това обобщение е навременно, като се има предвид, че голяма част от описаните находища са с изчерпани запаси и данните за тях са архивни. Инициативата на Геоложкото дружество в Лондон е логично да се разшири, като в едно бъдещо издание се включат и тези територии на Европа, които не фигурират в настоящето издание. Това е особено важно за металогенната глава, като се има предвид, че на територията на Балканите и Пиринеите се намират едни от най-големите активни рудници на цветни и благородни метали в Европа. Като се има предвид публикуваният неотдавна втори том „Мезозойска геология“ от монографията „Геология на България“, в нашата страна има разработки, които биха могли да бъдат основа за обобщение на геологията за територията на Европейския съюз. От друга страна, структурата на монографията „Геология на Централна Европа“, включваща глава за полезните изкопаеми, може да се използва като модел и при публикуването на нашия многотомник „Геология на България“. По този начин ще се подобри пълнотата на геоложката информация и ще се разшири читателския интерес.

доц. д-р Веселин Ковачев

¹ *The Geology of Central Europe – volume 2 Mesozoic and Cenozoic*. 2008. McCann, T. (Ed.). London, The Geology Society of London, The Geology Society Publishing House, 736 p. Vol. 1, ISBN 978-1-86239-245-8 (hardback/ US \$ 190); ISBN 978-1-86239-246-5 (paperback/ US \$ 90), 784 p. Vol. 2, ISBN 978-1-86239-264-9 (hardback/ US \$ 190); ISBN 978-1-86239-265-6 (paperback/ US \$ 90), 736 p.

² http://books.google.bg/books?id=KZe24VMp6_UC&printsec=frontcover&dq=Geology+of+Central+Europe&source=bl&ots=q6EEWMNGet&sig=M70iUFIXPaimKCz4Dg8etvz8gR4&hl=bg&ei=TNT7S7vgL9CVOJzRiPIB&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=2&ved=0CB0Q6AEwAQ#v=onepage&q&f=false

